

Vårt datum
31. januari 2022

Knowledge grows

Till
Näringsdepartementet

Remissvar över betänkandet SOU 2021:67 Vägen mot fossiloberoende jordbruk (N2021/02166)

Sammanfattning

I huvudsak delar vi utredningens slutsatser och förslag gällande avsnittet Gödselmedel. Däremot har vi en starkt avvikande mening beträffande rekommendationer om kvotplikt beträffande recirkulerat kväve. En sådan kvotplikt riskerar i första hand att försämra konkurrenskraften för svenskt jordbruk samtidigt som klimatnyttan inte skapas av minskad mineralgödseltillverkning utan genom minskade utsläpp av klimatgaser i avloppsreningen. Det är rimligt att kostnaden i första hand läggs där miljöskadan skapas. Vi vill också uppmana till försiktighet beträffande utformningen av CBAM för att bibehålla konkurrenskraften i svenskt jordbruk och industri och för att klimatpåverkan inte bara flyttar utanför EU.

Avgränsning

Vi har endast granskat avsnitt 10 Gödselmedel som ligger inom vårt kompetensområde.

Kommentarer till avsnitt 10 Gödselmedel

Avsnitt 10.2.2 Åtgärder och styrmedel för att effektivisera användningen och hushålla med resursen gödsel

Under rubriken "Transport och separering av stallgödsel" diskuteras kluster med mera djur och mycket stallgödsel i förhållande till hektar jordbruksmark.

I sammanhanget bör nämnas att mängden stallgödsel och annan organisk gödsel som får användas på åkermark regleras i, Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring, (Senast ändrad genom SJVFS 2021:37) där det i 8§ framgår att maximalt tillåten giva av fosfor är 22 kg /ha o år. Denna mängd motsvarar bortförsel av fosfor i skörden av fodergrödor som spannmål och vall med måttlig skördenivå.

Risken för ackumulering av fosfor i mark finns då bara om markens avkastningspotential är låg eller utnyttjas extensivt med låga skördar som följd. God markvård och produktivitet i odlingen motverkar behovet av att transportera växtnäring från djurgårdar med idag rådande regelverk.

Yara AB

Postadress
Box 4505
203 20 MALMÖ
Sweden

Besöksadress
Östra Varvsgatan 4
211 75 MALMÖ
Sweden

Organisationsnummer
556042-6792

Knowledge grows

Under rubriken "styrmedel i form av en skatt på mineralgödsel" vill vi också understryka att skatter i den nivå som fanns fram till 2010 har en marginell eller närmast obefintlig effekt på optimalt gödslingsbehov för grödorna samtidigt som de direkt påverkar lantbrukarnas ekonomi negativt. Vi stödjer därför också utredningens slutsats att inte gå vidare med skatter som styrande förslag.

Avsnitt 10.2.3 Åtgärder och styrmedel för att främja återvunnet kväve i mineralgödsel

Vi vill framhålla att vi delar utgångspunkten att "Recirkulering av näringsämnen mellan stad och land är en förutsättning för ett framtida hållbart samhälle och däribland jordbruk"

Vi vill dock också understryka att en förutsättning för recirkulering är att växtnäringen som återförs är i en sådan form att den kan:

- utnyttjas effektivt för växterna och därmed inte skapa ökande risker för läckage eller klimatgasutsläpp i jordbruket (ex. i vilken form respektive näringsämne föreligger).
- att den kan appliceras med teknik som medger spridning vid rätt tidpunkt för växterna och på rätt ställe för hög tillgänglighet (ex. kombisådd)
- att den inte innehåller kontaminerande ämnen som riskerar konsumenternas förtroende för livsmedel eller riskerar att påverka markens framtida värde för livsmedelsproduktion eller medföra hälso- eller miljörisker.

Under rubriken "Återvinning av kväve från reningsverk" framhålls att den potentiella minskningen av växthusgasutsläpp är i storleksordningen 22 kg CO₂e per kg återvunnet kväve vid behandling av rektvatten. Växthusgasutsläppen för tillverkning av mineralgödsel-kväve inom EU är ca 3,5 kg CO₂e / kg producerat N idag varför slupna växthusgasutsläpp från kvävetillverkning bara är ca 16% av den totala reduktionen. Minskning av lustgasutsläpp i kvävereningen i reningsverken är alltså ca 84% av klimatgasvinsten.

Den totala mängden kväve i rektvatten anges av referensen till nästan 8000 ton/år istället för 8000 kg som anges av utredningen. Potentialen för den totala reduktionen av CO₂e för återvinning av kväve från rektvatten blir då ca 175.000 ton per år och inte som anges i utredningen 175.000 kg/år.

Som jämförelse kan anges att den årliga reduktionen genom att svenskt lantbruk till stor del använder kväve tillverkat inom EU istället för annan härkomst innebär en reduktion med ca 570.000 ton/år.

Under rubriken "Kvotplikt ett exempel på styrmedel för ökad återvinning av kväve" diskuteras kvotplikt som ett alternativ för att öka mängden återvunnet kväve ur avloppsfraktioner.

Vi anser att detta är ett ineffektivt och orättvist system för att nå målen. En marknad för effektiva, rena råvaror till gödselmedel finns redan och då klimat och miljövinsterna i allt huvudsakligt ligger i en minskad belastning från avloppsrening bör kostnaderna tas i avloppsreningsverksamheten och inte stjälpas över i senare led via industri till lantbrukare. Lantbruket kan inte absorbera den typen av kostnader utan att föra vidare kostnaderna till konsument. Då en betydande andel av den svenska spannmålsskörden exporteras utanför EU finns små möjligheter till compensation genom höjt spannmålspris varför näringen drabbas av kostnadsökningar man har svårt att kunna få ersättning för.

Kostnaden för utsläppsrätter av koldioxid inom EU har stigit kraftigt under 2021. Om motsvarande utsläppsrätter hade tillämpats på lustgasutsläpp från kväverening av rektvatten skulle den i utredningen uppgivna kostnaden för kväveåtervinning om ca 20 kr/kg N nästan vara betald genom minskade kostnader. Därtill kan läggas ett råvaruvärde som gödselmedel. Enligt principen om att förorenaren bör betala är det också mest rimligt att kostnaderna läggs i avloppsreningsverksamheten.

Knowledge grows

Avsnitt 10.2.4 Åtgärder och styrmedel för att ersätta den fossila råvaran vid tillverkning av kväve-mineralgödsel mot förnyelsebar

Utredningen påpekar helt korrekt att fossilfri kväve-gödsel inte ännu finns på marknaden men de första leveranserna till Sverige kommer att ske under 2023. Utredningen utgår från att den fossilfria gödseln bara kommer att finnas i begränsad omfattning, initialt, vilket också stämmer, men vi vill påpeka att tillgången ändå kommer att vara så stor att den kan försörja en betydande del av ex. svensk kvarnveteproduktion.

I första hand vore det önskvärt att slutkonsumenten accepterar den merkostnad som kommer att krävas genom livsmedelskedjan för att göra fossilfritt kväve konkurrenskraftigt.

Om merkostnaden inte snabbt accepteras i livsmedelskedjan anser vi att det redan nu om möjligt bör skapas en beredskap för möjligheten att införa ett konsumtionsbaserat stöd i lantbruket. Detta för att omställningen till fossilfritt kväve inte skall avstanna.

Även den under föregående punkt diskuterade cirkulära återföringen kväve från rejektvatten i avloppsreningen skulle på detta sätt kunna ges ett högre värde som råvara i fossilfri kvävegödsel.

Avsnitt 10.3.2 Utredningens rekommendationer

Vi delar helt utredningens rekommendationer att investeringsstöd till precisionsodling och effektivisering av stallgödselhantering bör fortsätta som en viktig del i miljö och klimatarbete inom jordbruket.

Beträffande utredningens rekommendation ang. CBAM vill vi anföra följande synpunkter.

Bakgrunden till CBAM är att man kommer att reformera systemet för handel med utsläppsrätter i Europa (EU ETS) och fasa ut den fria tilldelningen av utsläppsrätter som europeisk energiintensiv industri idag åtnjuter. Detta kommer att driva upp priset på koldioxid (vilket vi välkomnar då det är en viktig faktor för att möjliggöra ökad konkurrenskraft för koldioxidsnål teknik). I och med att det blir dyrare att producera i Europa ökar risken för koldioxidläckage.

Kommissionens föreslagna CBAM syftar därför till att möjliggöra likvärdiga konkurrensvillkor mellan europeiskt tillverkade produkter och importerade produkter på den europeiska marknaden. Detta är ett välkommet steg mot jämn konkurrenssituation för de sektorer på den inre marknaden som omfattas av CBAM. Kommissionens CBAM-förslag är dock inte heltäckande:

1. Förslaget tar inte upp risken för koldioxidläckage i samband med ökade insatskostnader för aktörer längre ner i värdekedjan (som inledningsvis inte skyddas av CBAM).

Exempelvis jordbrukare och industriaktörer längre ner i värdekedjan skyddas inte av CBAM inledningsvis, utan påförs extra kostnader som försämrar deras konkurrenskraft såväl på den inhemska som den internationella marknaden. Svenska spannmålsodlare är särskilt utsatta då prisnivån bestäms av en relativt stor exportandel. Ändringarna av utsläppshandelssystemet måste ske gradvis och övervägas noggrant, för att säkerställa stabiliteten i värdekedjor och investerares förtroende.

2. Det saknas en mekanism för exportutjämning i förslaget. Att ignorera exportkonkurrenskraften bidrar till att ersätta produkter från EU klimatanpassade industri med produkter som produceras någon annanstans, vilket i praktiken ger koldioxidläckage som följd.

Knowledge grows

Korrektur-rättelser

sid 237 rad 8 står N^2O skall vara N_2O

Sid 263 tabell 10.7 står Yara Fossilfria kvävegödsel 0,75 ton CO_2e/kg N skall vara 0,75 kg CO_2e/kg N

Kontaktperson för ev. frågor, Chefsagronom Ingemar Gruvaeus, ingemar.gruvaeus@yara.com

för Yara AB

Marknadschef
Hans Larsson
hans.larsson@yara.com

Chefsagronom
Ingemar Gruvaeus
ingemar.gruvaeus@yara.com